

یک سیستم فنی در مسیر تکامل خود، به سوی بهبود می‌رود تا بتواند عملکردی ایده‌آل را به دست آورد! سومین مفهومی که از ادبیات TRIZ در الفبا بررسی می‌کنیم، ایده‌آلی است. ایده‌آلی جزو آن دسته از مفاهیمی است که در علوم گوناگون کارکرد دارد.

به عنوان مثال به ریاضیات فکر کنید. احتمالا نام عدد پی را شنیده‌اید. یکی از مشهورترین اعداد در دنیای ریاضی. اولین نظریه در مورد مقدار تقریبی عدد پی توسط ارشمیدس بیان شد. این نظریه بر پایه تقریب زدن مساحت دایره بوسیله یک شش ضلعی منتظم محیطی و یک شش ضلعی منتظم محاطی استوار است. او مقدار تقریبی پی را با استفاده از محیط چندضلعی‌های منتظم محاط در دایره به شعاع واحد، وقتی که تعداد اضلاع بدون کران افزایش می‌یابد، به دست آورد. اینجا قرار نیست درباره عدد پی صحبت کنیم اما بدانید که از دانشمندان ایرانی، غیاث‌الدین جمشید کاشانی در رساله محیطیه خود عدد پی را با ۱۶ رقم اعشار یافت. بگذریم. نکته‌ی داستان آن جایی است که در نظریه ارشمیدس تعداد اضلاع چندضلعی بدون کران افزایش می‌یابد. این افزایش بی‌کران به چه معنی است؟ نگارنده بر این باور است که اگر دنبال دایره‌ای باشیم که واقعا دایره باشد! باید به سراغ این داستان‌ها برویم و برای محاسبه‌ی عدد پی که می‌خواهد در ترسیم دایره‌ی واقعی به ما کمک کند، از یک افزایش بی‌کران صحبت کنیم. از این افزایش و کاهش-های بی‌کران در ریاضیات کم نداریم. چرا؟! چون در جست‌وجوی نوعی «ایده‌آلی» هستیم.

در TRIZ وقتی مسیر تکامل سیستم‌های فنی را مورد مطالعه قرار می‌دهیم، متوجه می‌شویم که یک نسبتی در حال تغییر است. این نسبت را درجه‌ی ایده‌آلی می‌گوییم. نسبت کارایی به هزینه، کسر ایده‌آلی را می‌سازد. بدترین وضعیت زمانی است که هزینه‌های شما به صورت مستمر افزایش یابد و کارایی سیستم به صورت مستمر کاهش یابد. در نقطه-ی مقابل، بهترین وضعیت یا حالت نهایی ایده‌آلی برای یک سیستم زمانی است که این نسبت به سمت بی‌نهایت میل کند. چه زمانی این کسر به سمت بی‌نهایت میل می‌کند؟! خب، وقتی که هزینه‌های ما در مخرج این کسر به سمت صفر میل کند. یعنی کارکرد مورد نظر خود به خود تأمین گردد. به عبارت دیگر سیستم دیگر وجود نداشته باشد!

راه‌های متعددی برای افزایش درجه‌ی ایده‌آلی سیستم‌ها وجود دارد. به عنوان نمونه، به مسیر تکامل یکی از سیستم-های فنی همیشه در دسترس خود نگاه کنید: موبایل. افزایش تعداد کارکردهایی این سیستم فنی در مدت ده سال موجب می‌شود که شما در انتخاب یک گوشی تلفن همراه، دیگر به کارکرد اصلی آن که برقراری ارتباط به معنای اولیه بوده است، توجه نکنید. البته در بازار انواعی از گوشی‌های موبایل می‌یابید، از ۵۰ هزار تومان تا بیشتر از ۲ میلیون تومان. نکته این جاست که با افزایش کارکردها، هزینه‌های تازه‌ای هم به وجود آمده است. اما درجه‌ی ایده‌آلی علاوه بر تمامی یک سیستم موبایل امروزی، برای کارکرد اصلی برقراری ارتباط، به طور قابل توجهی افزایش یافته است. به گونه‌ای که شما در بازه‌ای متفاوت از قیمت‌ها، کارکرد اصلی را بر اساس نیاز خود می‌یابید.

حالا فکر کنید سفری به فضا در پیش دارید، سفینه‌ی شما می‌خواهد در مدار زمین قرار گیرد. برای این سفر هیجان-انگیز، یکی دو کیلوگرم میوه‌ی فصل هم می‌خواهید با خود همراه کنید. غافل از این که هزینه‌ی انتقال یک کیلوگرم میوه به فضا، به اندازه‌ی یک کیلوگرم طلا برای شما آب می‌خورد. در این میان فرزند پنج ساله‌ی شما می‌گوید: ای-کاش از دیوارهای این سفینه میوه می‌روید ...

